

Handläggare
Pär Ljungqvist
08-508 266 87**Till**
Exploateringsnämnden
2019-09-26

Viktiga vattenfrågor i Norra Östersjöns vattendistrikt. Översikt över väsentliga frågor inför arbetet med förvaltningsplan 2021-2027. Svar på remiss

Förslag till beslut

1. Anse remissen besvarad med detta tjänsteutlåtande
2. Beslutet förklaras omedelbart justerat

Johan Castwall
FörvaltningschefGöran Carlberg
AvdelningschefAnders Johnson
Enhetschef

Sammanfattning

Vattenmyndigheten för Norra Östersjöns vattendistrikt (nedan förkortat till Vattenmyndigheten) har lämnat förslag till viktiga frågor som bedöms vara väsentliga för att förvaltningen av sjöar, vattendrag, kust- och grundvatten ska fungera på ett bra sätt.

Samrådshandlingen lyfter bland annat behovet av att öka åtgärdstakten, tydliggöra finansieringen, utveckla miljöövervakningen samt möjligheten att klassa vattenförekomster som kraftigt modifierade samt behovet att ha fler juridiska verktyg för att säkerställa att krav på åtgärder för att nå miljökvalitetsnormerna ställs i samband med planprocessen.

Exploateringskontoret välkomnar att Vattenmyndigheten lyfter behovet av möjligheten att klassa vattenförekomster i urbana stadsmiljöer som kraftigt modifierade. Dock bedömer exploateringskontoret att Vattenmyndigheten i dokumentet fokuserar oproportionerligt mycket på åtgärder och tillämpning av miljökvalitetsnormer i samband med stadsbyggande i förhållande till vad den verksamheten generellt har för påverkan på vattenförekomsterna jämfört med andra verksamheter.

Exploateringskontoret efterfrågar att man arbetar mer med representativa halter i samband med klassning av vattenförekomster som bygger på provtagning i sediment.

Exploateringskontoret anser även att det är bra att man i högre utsträckning bör använda ekonomiska modeller för att visa på vattnets värde samt samhällsekonomisk nytta av åtgärder. Dessa modeller behöver dock utvecklas.

Remissen

2004 införde Sverige EUs ramdirektiv för vatten. Arbetet sker i 6-årscyklar där Vattenmyndigheterna för Sveriges fem olika vattendistrikt är ansvariga för att till varje cykel ta fram förvaltnings- och åtgärdsplaner samt fastställa statusklassificeringar samt miljökvalitetsnormer för vattenförekomsterna. Inför varje arbetscykel samråder vattenmyndigheterna med myndigheter, kommuner, verksamhetsutövare m.fl. om vilka frågor som ska anses vara extra viktiga att fokusera på i nästa arbetscykel.

Exploateringskontoret har via stadsledningskontoret beretts möjlighet att yttra sig på Vattenmyndighetens förslag till viktiga frågor som bedöms vara väsentliga för att förvaltningen av sjöar, vattendrag, kust- och grundvatten ska fungera på ett bra sätt.

Vattenmyndigheten vill bland annat få in synpunkter på om de viktigaste vattenfrågorna har fångats upp, om någon viktig fråga saknas, vilka hinder och vilka lösningar som finns i arbetet med att uppnå god vattenstatus i Norra Östersjöns vattendistrikt senast till år 2027. Samrådet pågår mellan den 2 maj och den 1 november 2019.

Vattenmyndigheten lyfter fram sex frågor som de anser särskilt behöver prägla kommande arbetscykel i vattenförvaltningen. Nedan sammanfattas frågorna kortfattat.

1. Vattnets värde behöver tydliggöras.

Vattenmyndigheten anser att vattnets värde bättre behöver tydliggöras kopplat till de ekosystemtjänster som vattnet ger. Man lyfter även behovet av riskkostnadsuppskattningar och ekonomiska analyser behöver genomföras i åtgärdsarbetet så att ekonomiska konsekvenser av förebyggande åtgärder kan bli tydligare.

2. Åtgärdstakten måste öka.

Arbetet med att genomföra åtgärder behöver enligt Vattenmyndigheten intensifieras. De frågor som Vattenmyndigheten anser behöver prioriteras för att åtgärdstakten ska öka är bland annat:

- bättre förankring/samverkan,
- fungerande lagstiftning, vägledning och riktlinjer och
- finansiering av åtgärder.

Vattenmyndigheterna skriver att flera kommuner och andra aktörer anser att det saknas tillräckliga juridiska verktyg för att ställa krav i planprocessen som säkerställer att miljökvalitetsnormerna följs. En annan fråga som lyfts är att man från kommunalt håll anser att vatten i urbana områden som är kraftigt fysiskt påverkade ska kunna klassas som kraftigt modifierade vattenförekomster.

3. Vidareutveckla samverkan och dialog.

Vattenmyndigheten anser att deras samverkan med berörda aktörer inom vattenförvaltningsarbetet är en viktig förutsättning för genomförandet.

4. Hållbart samhällsbyggande är viktigt för en bra vattenförvaltning.

Vattenmyndigheten skriver att många städer växer inom vattendistriktet och att det kan leda till ökad belastning av näringsämnen och miljögifter. Därför är det viktigt med hållbar stadsplanering. Vattenmyndigheten anser att det behövs bättre möjligheter till att ställa krav på vattenåtgärder inom ramen för planprocessen.

5. Ta höjd för förändrat klimat.
Vattenmyndigheten lyfter vikten av att arbeta aktivt med klimatanpassningsåtgärder för att minska risken för att effekter av klimatförändringen påverkar vatten och dess ekosystemtjänster negativt. T.ex. risken för saltvatteninträngning i Mälaren som är vattentäkt åt ca 2 miljoner människor.
6. God kunskap om våra vatten är en grund för rätt beslut.
Vattenmyndigheten anser att underlaget för statusklassificeringar är förhållandevis gott. Dock lyfter myndigheten att miljöövervakningen behöver samordnas bättre då det är många aktörer samt att fler ämnen behöver ingå avseende övervakning av miljögifter. Fler uppföljningar av effekter av genomförda åtgärder krävs också.

Ärendets beredning

Vattenmyndigheten har remitterat samrådshandlingarna till Stockholms stad. Kommunstyrelsen har i sin tur remitterat förslaget till bl.a. exploateringsnämnden. Svar ska lämnas senast den 27 september 2019.

Exploateringskontorets synpunkter

Vattenmyndigheten vill att samrådsinstanserna i sina yttranden utgår från några frågor som de särskilt vill ha svar på. Exploateringskontorets synpunkter på samrådshandlingen beskrivs nedan under respektive.

1. *Har Vattenmyndigheten i Norra Östersjöns vattendistrikt fångat upp de viktigaste vattenfrågorna i samrådshandlingen? Saknar ni någon viktig fråga? Eller är det något som borde prioriteras om?*

Exploateringskontoret anser att Vattenmyndigheten fångat många viktiga aspekter som behöver fokuseras på för att nå målen med vattenförvaltningen. Att i större omfattning tillämpa riskkostnadsuppskattningar och ekonomiska modeller för uppskattning av vattnets värde kan vara ett sätt att bidra till prioriteringen av åtgärder så att resurser läggs på de åtgärder som har mest effekt. Sådana modeller behöver dock utvecklas och innehålla mer än enkätbaserade modeller som lyfts som exempel av Vattenmyndigheten i samrådshandlingen.

Behovet av bra miljöövervakning och underlag för statusklassificeringar är viktigt. Exploateringskontoret anser dock att underlaget för klassificeringar fortfarande är bristfälligt för vissa parametrar. Det gäller framför allt miljögifter där enstaka stickprov i sediment används som underlag för att klassa en hel vattenförekomst. Här behöver man utveckla arbetet med representativa halter som sedan länge används inom arbetet med förorenade områden.

Exploateringskontoret anser att man i dokumentet fokuserar för mycket på tillämpning av miljökvalitetsnormer inom stadsbyggnadsprocessen. I arbetet med åtgärder för bättre vattenkvalitet behöver man rimligtvis utgå från respektive verksamhets påverkan på vattenförekomsterna. Inom vattendistriktet finns verksamheter som innebär större utsläpp till vattenförekomsterna jämfört med utsläpp via dagvatten, i synnerhet när det gäller näringsämnen. Exploateringskontoret anser därför att det blir missvisande att i så stor omfattning problematisera och lyfta fram åtgärder inom stadsbyggnadssektorn och tillämpningen av PBL.

Det saknas därmed en punkt som lyfter fram behovet av åtgärder inom andra verksamheter, t.ex. jordbruket, som för många kvalitetsparametrar har större påverkan på distriktets vattenförekomster än byggandet av bostäder med tillhörande infrastruktur.

2. Vilka hinder ser ni i arbetet med vattenfrågor? Vilka lösningar ser ni?

Stora ansträngningar har gjorts för att anpassa lagstiftningen till EUs vattendirektiv. Exploateringskontoret bedömer dock att det återstår mycket arbete för att se till att tillämpningen av miljökvalitetsnormer sker på ett likartat sätt inom ramen för tillsyn enligt miljöbalken och tillämpning av andra lagar som t.ex. reglerar skogs- och jordbruk samt plan- och bygglagen. Kraven som ställs från staten att klara miljökvalitetsnormerna är höga inom planprocessen. Exploateringskontoret efterfrågar den översyn av hur frågor om miljökvalitetsnormer ska hanteras inom ramen för plan- och byggprocessen som utlovats av Regeringen i samband med proposition 2017/18:243.

Exploateringskontoret vill trycka på behovet av att vattenförekomster i urbana områden som är fysiskt kraftigt påverkade av t.ex. stensatta kajer och annan infrastruktur sedan 100-tals år bör kunna klassas som kraftigt modifierade vatten (KMV). Det skulle underlätta i arbetet med att ta fram realistiska åtgärdsförslag för stadsnära vattenmiljöer som kan bidra till förbättrade livsmiljöer för vattenlevande organismer utan att försvåra stadsbyggandet. Det är bra att vattenmyndigheterna har ett uppdrag att se över frågan.

Exploateringskontoret vill även att användandet av beräkningsverktyg för utsläpp via dagvatten styrs upp. De beräkningsverktyg som används behöver hantera och redovisa osäkerheterna i verktygen på ett bättre och tydligare sätt. Som exempel kan arbetet med förorenade områden nämnas där Naturvårdsverket tagit fram verktyg för beräkning av riktvärden som hanterar osäkerheterna i verktyget på ett transparent sätt och även kan anpassas till platsspecifika förhållanden.

3. Vilken samverkan och dialog anser ni behövs i arbetet med vattenfrågor? Vilka behöver samverka och om vad?

Exploateringskontoret efterfrågar den översyn av hur frågor om miljökvalitetsnormer ska hanteras inom ramen för plan- och byggprocessen som utlovats av Regeringen i proposition 2017/18:243. I samband med den bör dialog med berörda aktörer ske.

Exploateringskontoret bedömer att inom vissa frågor så behöver kommunens dialog och samverkan med Länsstyrelsen och de myndigheter som vägleder den bli bättre. Se nedan.

4. Hur kan det kommande åtgärdsprogrammet förbättras för att vara mer användbart i ert arbete? Finns det exempelvis delar som behöver förtydligas, i så fall hur? Borde åtgärdsprogrammet vara ännu mer regionalt anpassat än vad det är idag?

Exploateringskontoret berörs främst av åtgärd 6 i nuvarande åtgärdsprogram. Åtgärden är uttryckt på ett tillfredsställande sätt. Exploateringskontoret bedömer att för att genomföra åtgärden på ett bra sätt så krävs förbättringar i kommunens dialog och samverkan med Länsstyrelsen och de myndigheter som vägleder den.

Exploateringskontoret anser att det är rimligt att tillämpningen av miljökvalitetsnormerna och de krav som ställs står i proportion till påverkan samt sker på ungefär samma nivå avseende krav på de verksamheter som påverkar vattenförekomsterna.

Slut

Bilagor

1. Viktiga vattenfrågor i Norra Östersjöns vattendistrikt.
Översikt över väsentliga frågor inför arbetet med förvaltningsplan 2021-2027
<http://www.vattenmyndigheterna.se/SiteCollectionDocuments/sv/norra-ostersjon/Samråd-ÖVF-2019/Norra%20Östersjön-samråd%20viktiga%20vattenfrågor-samrådshandling.pdf>
2. Missiv - Samråd om Viktiga vattenfrågor i Norra Östersjöns vattendistrikt
<http://www.vattenmyndigheterna.se/SiteCollectionDocuments/sv/norra-ostersjon/Samråd-ÖVF-2019/NÖVD-Missiv%20med%20sändlista-slutversion.pdf>